

Τα «Ελευθέρια» της Νιγρίτας: Η ιστορική αφήγηση ως πλαίσιο προσέγγισης της σύγχρονης τοπικής πραγματικότητας

Του Δημήτρη Θ. Ζάχου

Το κείμενο αυτό στηρίζεται σε ομιλία του συγγραφέα του, η οποία εκφωνήθηκε την πρώτη ημέρα του εορτασμού των «Ελευθέριων της Νιγρίτας», στο δημοτικό μέγαρο της πόλης.

Τα «ελευθέρια» είναι η μέρα που μνήμης για την ένταξη της Νιγρίτας στο ελληνικό κράτος. Αυτού του είδους οι εκδηλώσεις δημιουργήθηκαν & καθιερώθηκαν την περίοδο που τα κράτη είχαν ως πρωταρχικό στόχο να αναδείξουν την εθνική, σε πρώτη σε αξιολόγηση (πάνω από τη μέχρι τότε κυρίαρχη τοπική) ταυτότητα των κατοίκων τους. Με τις ημέρες μνήμης & τιμής δηλαδή, το ελληνικό κράτος είχε ως στόχο να κάνει όσους & όσες κατοικούσαν στην πόλη μας στις αρχές του περασμένου αιώνα, πρώτα Έλληνες & μετά Νιγριτινούς & Νιγριτινές.

Για το λόγο αυτό, όσοι & όσες αναλάμβαναν να εκφωνήσουν τους πανηγυρικούς σε εθνικές & τοπικές γιορτές φρόντιζαν να υπερτονίσουν τον πατριωτισμό, την αυτοθυσία & την ηθική ανωτερότητα των δικών μας & να παρουσιάσουν ως απάνθρωπα όντα τους εχθρούς. Μ' αυτό τον τρόπο καλλιεργούνταν η νέα, κοινή ταυτότητα, η εθνική και ενισχύονταν οι δεσμοί των κατοίκων του ελληνικού κράτους.

Όμως η **επιστήμη επιδιώκει την αλήθεια**. Επιστήμη που θα εξυπηρετεί άλλους σκοπούς αυτοαναιρείται. Σ' αυτό το πλαίσιο, στην περιγραφή που θα ακολουθήσει, όποιος ή όποια περιμένει ν' ακούσει ύμνους στο μεγαλείο των προγόνων μας & ανάθεμα στους τότε εχθρούς μας θα απογοητευθεί. Επιπρόσθετα, η περιγραφή των ιστορικών γεγονότων που αφορούν τη επέτειο, δεν θα εξαντληθεί σε μια καταγραφή των πολεμικών επιχειρήσεων, αλλά θα επιχειρήσει:

1^ο) Να συνδέσει τα όσα συνέβησαν εδώ με τον ευρύτερο γεωγραφικό χώρο

2^ο) Να διερευνήσει τις συνέπειες των γεγονότων για την καθημερινή ζωή και για τον πολιτισμό των Νιγηριτινών των αρχών του 20^{ου} αιώνα.

Τα τελευταία χρόνια της Τουρκοκρατίας η Νιγηρίτα ήταν χωρισμένη σε δύο ξεχωριστούς οικισμούς: Τη Νιγηρίτα, που είχε γύρω στους 3 με 3500 κατοίκους & τη Σύρπα ή Σούρπα, όπου ζούσαν 1000 με 1500 κάτοικοι. «Ένας μιναρές, ένα μεγάλος πλάτανος και ένα συντριβάνι από κάτω είναι ή Τουρκική παρουσία στο χωριό». Ένας ασήμαντος κυβερνήτης, ένας γραφέας και ένας πεζός χωροφύλακας οι οποίοι σκέφτονται να μην μείνουν στο χωριό αλλά στη Σύρπα το μικρό χωριουδάκι», μας λέει ο Abbot ένας Άγγλος περιηγητής που επισκέφτηκε την περιοχή μας στις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Οι κάτοικοι της Νιγηρίτας ήταν ντόπιοι - γηγενείς, οι οποίοι κατοικούσαν στον συνοικισμό των Τσακαλάδων & πρόσφυγες από τη Θεσσαλία κυρίως, αλλά & από διάφορες περιοχές της Δυτικής Μακεδονίας, οι οποίοι έφτασαν στην Νιγηρίτα κατά τη διάρκεια του 18^{ου} και των αρχών του 19^{ου} αιώνα.

Η συντριπτική πλειοψηφία των κατοίκων της περιοχής μιλούσε ελληνικά, ενώ απ' ό,τι δείχνουν οι ιστορικές πηγές πολλά ήταν τα παιδιά που πήγαιναν, από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα ήδη, στα δύο σχολεία που λειτουργούσαν στη Νιγηρίτα και στη Σύρπα.

Στα τελευταία χρόνια της Τουρκοκρατίας λειτουργούσε ακόμη στη Νιγηρίτα και στη Σύρπη ο μουσικοχορευτικός Σύλλογος η Αρετή, ο οποίος είχε ως σκοπό τη μόρφωση των μελών με διδαχή της μουσικής, θεάτρου, ίδρυση βιβλιοθήκης, αναγνωστηρίου, μαθητικού γυμναστηρίου κλπ. Οι Νιγηριτινοί φαίνεται ότι απολάμβαναν τη ζωή «σε τέτοιο βαθμό που σπάνια συναντάς στην Τουρκία», όπως λέει χαρακτηριστικά ο Abbot. Αγαπούσαν το τραγούδι, το κρασί, το χορό και κάθε Σάββατο, όπως και κάθε γιορτή & σχόλη το μεσοχώρι δονούνταν από τα τραγούδια και τα ρυθμικά βήματα των νιγηριτινών.

Αγαπούσαν & τα χαρτιά, έπαιζαν όμως χωρίς χρήματα, αφού γι' αυτούς κάτι τέτοιο ήταν «χυδαίο».

Οι επαγγελματικές ασχολίες των νιγριτινών αφορούσαν στην καλλιέργεια των δημητριακών, του κρασιού, του βάμβακος, του σησαμιού, του γλυκάνισου και των οσπρίων, αλλά και στην παραγωγή βαμβακερών υφασμάτων, αλλατζάδων και μεταξωτών. Οι γυναίκες της Νιγρίτας μοιράζονταν με τους άνδρες τους τη δουλειά στα χωράφια και στα αμπέλια. Ήταν όμως καλλιεπείς, πρόσεχαν δηλαδή τον εαυτό τους, αφού -σύμφωνα & πάλι με τον Abbot- η σκληράδα της αγροτικής ζωής δεν φαινόταν στο πρόσωπό τους κατά τις γιορτές.

Αξιοσημείωτο & διδακτικό ίσως για την εποχή μας είναι το **σύστημα αλληλοϋποστήριξης** των Νιγριτινών της εποχής εκείνης: Για παράδειγμα, σύμφωνα με τον Abbot (1903:235), όταν μάζευαν τους φόρους «το όνομα του κάθε νοικοκυριού διαβάζονταν, συζητούνταν η οικονομική του θέση και κατανέμονταν με δίκαιο τρόπο η θέση του στη φορολογία: Εάν ο Νίκος έπεφτε έξω, ο Δημήτρης, ο οποίος τα κατάφερνε καλά, θα πλήρωνε γι' αυτόν. Ο Γιώργος, που είχε δύο παιδιά, ικανά και -εργατικά, θα έπρεπε να βοηθήσει το γείτονά του τον Γιάννη, ο οποίος βρισκόταν σε δυσχερή θέση, αφού τα παιδιά του ήταν τόσο μικρά ώστε να είναι μόνον βάρος στους γονείς τους». Ένα άλλο ιδιαίτερα διδακτικό για τις μέρες μας πολιτισμικό χαρακτηριστικό των τότε κατοίκων της Νιγρίτας ήταν η αποστροφή τους προς την επίδειξη πλούτου: Ο Γυμνασιάρχης Δαμάνης μας πληροφορεί ότι είχαν υπογράψει ένα έγγραφο, το οποίο επικυρώθηκε μάλιστα από τη Μητροπόλη Σερρών, «κατά της μόλις προβάλλουσας τότε πολυτελείας και ιδία κατά της χρήσεως φλωρίων και χρυσοκεντήτων αμφιέσεων, όπερ τηρείται απαρεγκλίτως κατά γράμμα μέχρι της σήμερα. Πολλάκις οψίπλουτοι τινές επιχειράθησαν να παραβώσι τα κεκανονισμένα, αλλ' έλαβον τα επίχειρα της κακίας των, διότι επετέθησαν κατ' αυτών και αυτοί οι στενότεροι συγγενείς». Η παράδοση αυτή διατηρήθηκε με κάποια μορφή στην Νιγρίτα μέχρι τα χρόνια που μεγάλωσε ο συγγραφέας αυτού του άρθρου. Ίσως μάλιστα

ο απόηχός της, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, να γίνεται & σήμερα αισθητός.

Εντούτοις, τα κοινωνικοοικονομικά δεδομένα, όπως πολύ καλά κατανοήσαμε στις μέρες μας, αλλάζουν, γεγονός που απαιτεί προσαρμογή τόσο στην οργάνωση της παραγωγής, όσο και στην πολιτική ζωή. Έτσι, η ολοένα & μεγαλύτερη σύνδεση της οικονομικής ζωής της περιοχής μας με τους εμπορικούς οίκους Δυτικοευρωπαϊκών χωρών, η οποία αφορούσε άλλωστε το σύνολο του νομού ήδη από τις αρχές του 19^{ου} αιώνα, σε συνδυασμό με την υψηλή φορολογία, την έλλειψη ασφάλειας της παραγωγής & την -περιστασιακή έστω- καταπάτηση της ελευθερίας & της αξιοπρέπειας από την οθωμανική διοίκηση, δημιούργησαν πολλά προβλήματα στους Νιγριτινούς & τις Νιγριτινές. Η άλλοτε ακμάζουσα υφαντική, υπέστη πλήγμα από τη διεθνή εκμηχάνιση & από την αδυναμία των Νιγριτινών να εκσυγχρονίσουν την παραγωγή: «Η βιομηχανία του μεταξιού έχει φτάσει σε άλλα μέρη σε επίπεδα ανάπτυξης που δεν μπορούν να φτάσουν οι χειροκίνητοι αργαλειοί και οι πρωτόγονες μέθοδοι βαφής που εξακολουθούν να χρησιμοποιούν στην Νιγρίτα» γράφει ο Abbot (1903: 219) και συνεχίζει ότι οι πρόγονοί μας σκόπευαν να αντιμετωπίσουν τη δυσχερή κατάσταση με «ένα σχέδιο μεταρρύθμισης του εκπαιδευτικού τους συστήματος, έτσι ώστε αυτό να είναι σε θέση να ανταποκριθεί στις σύγχρονες ανάγκες για βιομηχανικές και τεχνολογικές οδηγίες, μια ανάγκη που μόλις έγινε συνείδηση μεταξύ τους. Συζητούσαν μάλιστα να στείλουν μερικούς νέους στη Δυτική Ευρώπη για να μελετήσουν τις τελευταίες βελτιώσεις της βιομηχανίας του μεταξιού (Abbot, 1903:225). Το σχέδιο αυτό όμως δεν φαίνεται να υλοποιήθηκε ή δεν μπόρεσε να γίνει αποτελεσματικό, αφού λίγο αργότερα (το 1911), ο Δαμάνης γράφει το ότι είναι: «Λυπηρόν, ότι ουδαμώς εφρόντισαν οι υφανταί της Νιγρίτης να βελτιώσωσιν εαυτούς εν τη τέχνη και επομένως και τα προϊόντα αυτών, εν ώ ηδύναντο, ευπορούντες άλλοτε, να πέμψωσι δύο - τρεις νέους εις Ευρώπην και αλλαχού, ίνα τελειοποιηθώσιν εν πολλοίς και ούτω μη υποστώμεν τοιαύτην υποσκέλισιν».

Στο πολιτικό επίπεδο, η διοίκηση της Οθωμανικής αυτοκρατορίας εξακολουθούσε να ενσαρκώνει το πλαίσιο εθνικής σκλαβιάς και εθνικής καταπίεσης, αφού παρά τις διακηρύξεις των νεότουρκων, η θέση των ελλήνων δεν φαινόταν να αλλάζει σημαντικά. Το γεγονός αυτό καθιστούσε αναγκαία την επανάσταση, και το αίτημα για ανεξαρτησία Εθνική αυτοδιάθεση, δημοκρατία, ισοπολιτεία και ισονομία όσο ποτέ άλλοτε επίκαιρο.

Τα πολεμικά γεγονότα

Η ανάγκη απαλλαγής από το βάρος της οθωμανικής κυριαρχίας ήταν κοινή για τα τότε αυτόνομα βαλκανικά κράτη (Σερβία, Μαυροβούνιο, Ελλάδα, και Βουλγαρία), το οποία το Σεπτέμβρη του 1912 ήλθαν σε κοινή συμφωνία για την αντιμετώπιση της οθωμανικής αυτοκρατορίας. Η συμφωνία δεν ήταν εύκολη, αν λάβουμε υπόψη τα αντιτιθέμενα συμφέροντα των κρατών, τα οποία άλλωστε εκδηλώθηκαν με οξύτατο τρόπο μεταξύ διάφορων ελληνικών, βουλγαρικών & Σέρβικων ένοπλων ομάδων που έλαβαν χώρα κατά την περίοδο του Μακεδονικού Αγώνα (1904-1908), και οι οποίες άλλωστε έγιναν ιδιαίτερα αισθητές στην περιοχή μας, αφού στην κυριολεξία ερήμωσαν κομμάτια της Σερραϊκής γης.

Εντούτοις, το κοινό συμφέρον & η επίγνωση της αδυναμίας του κάθε κράτους να ανταποκριθεί μόνο του στις απαιτήσεις ενός πολέμου με την -έστω παραπαίουσα- αλλά ακόμη αυτοκρατορία των Οθωμανών επέβαλε την επίτευξη ενότητας. Στην ελληνική περίπτωση, η νωπή ανάμνηση της ήττας του 1897, ήταν καθοριστική για την επικράτηση της αντίληψης, σύμφωνα με την οποία δε θα έπρεπε να επιχειρηθεί η αντιμετώπιση της Τουρκίας χωρίς συμμάχους. Ένα δεύτερο ευνοϊκό για τους συμμάχους της βαλκανικής παράγοντα αποτέλεσε η χαλαρή έως ανύπαρκτη πλέον υποστήριξη της Αγγλίας & της Γαλλίας κυρίως, στη διατήρηση της ακεραιότητας της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Η αλλαγή αυτή, σε μεγάλο βαθμό προήλθε από τη στροφή των Νεότουρκων προς τις κεντροευρωπαϊκές δυνάμεις, δηλαδή προς την Αυστροουγγαρία και τη Γερμανία, η οποία είχε ως αποτέλεσμα την

διαρκώς αυξανόμενη οικονομική & πολιτική διείσδυσή της Γερμανίας κυρίως στα αχανή εδάφη της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

Έτσι, Ελλάδα, Βουλγαρία Σερβία & Μαυροβούνιο, μετά από μακροπερίοδες διαπραγματεύσεις συμφώνησαν να διεκδικήσουν εδάφη της οθωμανικής αυτοκρατορίας, χωρίς όμως να καθορίσουν τη διανομή τους, η οποία έμελε να εξαρτηθεί από τις επιτυχίες των στρατευμάτων τους. Στο τέλος του Σεπτεμβρίου του 1912 Ελλάδα, Βουλγαρία & Σερβία (το Μαυροβούνιο ήδη βρισκόταν σε πόλεμο με την Οθωμανική αυτοκρατορία) ζήτησαν ταυτόχρονα από αυτήν την διασφάλιση της αυτονομίας & της ισοπολιτείας των εθνικών μειονοτήτων τους, δηλαδή μεταξύ άλλων αναλογική εκπροσώπησή τους στο οθωμανικό Κοινοβούλιο, διορισμούς χριστιανών στη διοίκηση, αυστηρό έλεγχο τήρησης των συμφωνιών κα. Η Οθωμανική Αυτοκρατορία δεν απάντησε στο τηλεγράφο, και έτσι ξεκίνησε ο πόλεμος μεταξύ αυτής & της Βουλγαρίας και της Σερβίας στις 17 Οκτωβρίου 1912. Η πύλη έκανε μια απόπειρα να προσεταιριστεί την Ελλάδα, προτείνοντας ως αντάλλαγμα την Κρήτη, προσπάθεια που όμως έπεσε στο κενό, αφού η ελληνική κυβέρνηση την επόμενη μέρα κήρυξε & εκείνη πόλεμο στην οθωμανική αυτοκρατορία.

Έτσι, ο ελληνικός στρατός πέρασε το σύνορα στη Θεσσαλία με στόχο την κατάληψη της Μακεδονίας. Στην πορεία του αντιμετώπισε αρχικά μικρές τουρκικές δυνάμεις, καθώς ο κύριος στόχος του τουρκικού στρατού επικεντρώθηκε στην αντιμετώπιση των βουλγαρικών δυνάμεων στην Θράκη. Η επέλαση του ελληνικού στρατού ήταν γρήγορη, έτσι στις 22/10/1912 το ελληνικό αντάρτικο σώμα του καπετάν Γιαγκλή εισήλθε στη Νιγρίτα, η οποία με τρόπο σχεδόν αναίμακτο προστέθηκε στο έδαφος του ελληνικού κράτους. Ουσιαστικά αυτή είναι η μέρα που εντάχθηκε για πρώτη φορά η Νιγρίτα στο ελληνικό κράτος & όπως γίνεται αντιληπτό θα μπορούσε να ήταν αυτή η «μέρα μνήμης ή τα ελευθέρια».

Σημαντική ημερομηνία για τη Νιγρίτα θα πρέπει να θεωρηθεί και η 12^η /11/1912, ημέρα κατά την οποία δύο λόχοι του βουλγαρικού στρατού

εισήλθαν στην πόλη και κάνοντας χρήση της συμμαχικής ιδιότητας ζήτησαν να παραμείνουν σ' αυτή.

Η αδυναμία της Οθωμανικής αυτοκρατορίας οδήγησε σε συμφωνία ανακωχής των εχθροπραξιών μεταξύ των δυνάμεών της και της Σερβίας, της Βουλγαρίας, του Μαυροβούνιου στις 20/11/1912. Η Ελλάδα όμως συνέχισε μονομερώς τον πόλεμο κερδίζοντας κι άλλα εδάφη.

Στα εδάφη της Μακεδονίας όμως, η συμφωνία μεταξύ Ελλάδας, Βουλγαρίας & Σερβίας διατηρήθηκε, αφού τα κράτη αυτά θέλησαν να εκμεταλλευτούν την ιστορική συγκυρία & να πετύχουν την όσο το δυνατό μεγαλύτερη επέκταση των συνόρων τους. Έτσι, η περιοχή της Νιγρίτας γίνεται θέρετρο συγκρούσεων μεταξύ των έως τότε συμμάχων Ελλήνων & Βουλγάρων. Προς τα μέσα του Φλεβάρη του 1913, ένα τμήμα του βουλγαρικού στρατού επιτίθεται στις φρουρές του Ορλιακού (σήμερα Στρυμωνικού), Δημητριτσίου, Λυγαριάς και εγκαθίσταται στο Ξυλότρος (σήμερα Αγία Παρασκευή). Από εκεί στέλνει αγγελιοφόρο στο τμήμα που στρατοπεδεύει στη Νιγρίτα στις 16/2/1913, ο οποίος όμως συλλαμβάνεται στην Τερπνή & με αποτέλεσμα να αποκαλυφθεί η σχεδιαζόμενη επίθεση του βουλγαρικού στρατού στην πόλη της Νιγρίτας. Την επόμενη μέρα ο βουλγαρικός στρατός ξεκινά από το Ξυλότρος (Αγία Παρασκευή σήμερα) για τη Νιγρίτα, βρίσκεται όμως αντιμέτωπος με ένα μικρό τμήμα του ελληνικού στρατού & με ένοπλες αντάρτικες ελληνικές ομάδες στα Πλατανούδια της Τερπνής. Μέσα στη Νιγρίτα, στρατός, ένοπλα αντάρτικα στρώματα & κάτοικοι αποκλείουν στα χάνια & στο πρώτο δημοτικό τους βούλγαρους στρατιώτες, οι οποίοι όπως προείπα βρίσκονταν από τις αρχές Νοέμβρη εκεί. Τα πολεμικά επεισόδια διαδέχονται το ένα το άλλο & η κατάσταση φαίνεται να έχει βαλτώσει, αφού οι Βούλγαροι αρνούνται να εγκαταλείψουν την κωμόπολη. Τότε, σύμφωνα με τον Ε. Παπαθανασίου, ο Καρασαλής, ένας κάτοικος του της σημερινής Ανθής (Φυτόκι), καταφέρνει και χύνει έναν κουβά πετρέλαιο στο χώρο του 1^{ου} Δημοτικού Σχολείου και απειλεί να βάλει φωτιά. Το γεγονός αυτό αναγκάζει άλλους στρατιώτες του

βουλγαρικού αποσπάσματος να παραδοθούν και άλλους να τραπούν σε άτακτη φυγή. Οι τελευταίοι από αυτούς φεύγουν στις 20/2 και έτσι στις 21/2 στην πόλη βρίσκονται μόνον οι κάτοικοί της.

Δύο μήνες μετά, στις 17 Μάη του 1913, υπογράφηκε στο Λονδίνο η ομώνυμη Συνθήκη Ειρήνης, με βάση την οποία ο σουλτάνος υποχρεώνεται να παραδώσει όλα τα ευρωπαϊκά - πλην της Αν. Θράκης - εδάφη της αυτοκρατορίας του, χωρίς όμως να ξεκαθαρίζεται ποια από αυτά θα πάρει η Βουλγαρία & ποια η Ελλάδα. Σαν αποτέλεσμα, σε πολύ σύντομο μάλιστα χρονικό διάστημα, ξεσπάει νέος πόλεμος μεταξύ των πρώην συμμάχων Ελλάδας και Σερβίας από τη μια πλευρά και τη Βουλγαρίας από την άλλη. Ο Δεύτερος Βαλκανικός Πόλεμος ξεκίνησε με την επίθεση του βουλγαρικού στρατού στο Γευγελή, και με την παραβίαση της ουδέτερης ζώνης στο Παγγαίο το βράδυ της Κυριακής 16^{ης} Ιουνίου 1913. Την επόμενη μέρα, βουλγαρικές στρατιωτικές δυνάμεις χωρίς να συναντήσουν αντίσταση, αφού οι αντίστοιχες ελληνικές διατάχθηκαν να υποχωρήσουν, προέλασαν γρήγορα από το Δημητρίτσι, στη Νικοσλάβ (Νικόκλεια σήμερα) & έφτασαν κοντά στη Νιγρίτα. Ο διοικητής του στρατιωτικού αποσπάσματος της κωμόπολης μας έλαβε οδηγίες να συστήσει στους κατοίκους της να καταφύγουν στο Μασλάρ (Αρέθουσα). Η φυγή των κατοίκων ήταν άτακτη, επικράτησε πανικός, ο καθένας & η καθεμιά προσπάθησε στον ελάχιστο χρόνο που διέθετε να σώσει ότι μπορούσε, ενώ η ουρά που σχηματίστηκε κατά την αποχώρηση έφρασε το 2 χμ. Ακολούθησε η κλιμακωτή αποχώρηση των αποσπασμάτων του ελληνικού στρατού προς τον ίδιο προορισμό & έτσι ο βουλγαρικός στρατός κατέλαβε χωρίς μάχη την Νιγρίτα το πρωί της 18^{ης} Ιουνίου 1913. Το απόγευμα της ίδιας μέρας όμως δίδεται διαταγή γενικής επίθεσης των ελληνικών στρατευμάτων, η οποία κλιμακώνεται & τα ελληνικά στρατεύματα σε δύο μέρες φτάνουν έξω από τη Νιγρίτα, όπου βλέπουν τους καπνούς από τα σπίτια που καίγονται. Το βράδυ της 20^{ης} Ιουνίου παραδόθηκαν 1230 περίπου από τους άνδρες του βουλγαρικού στρατιωτικού τμήματος που κατείχε την πόλη. Την επόμενη το πρωί οι Έλληνες στρατιώτες που μπήκαν στην Νιγρίτα

αντίκρισαν μια εικόνα καταστροφής, η οποία περιλάμβανε ανθρώπινα θύματα (κυρίως ηλικιωμένους/ες που δεν κατάφεραν να ακολουθήσουν την εγκατάλειψη της πόλης) & εκτεταμένες υλικές καταστροφές, αφού μεγάλο μέρος των σπιτιών της Νιγρίτας κάηκαν από τους αποχωρούντες βούλγαρους στρατιώτες, οι οποίοι εντωμεταξύ είχαν προλάβει να επιδοθούν στην αγαπημένη συνήθεια όλων των εισβολέων, δηλ. στις κλοπές, στις λεηλασίες & στις καταστροφές σπιτιών και καταστημάτων.

Παρόμοια ήταν & η εξέλιξη που είχε το σύνολο των πολεμικών επιχειρήσεων: Μετά τις αρχικές επιτυχίες του βουλγαρικού στρατού τα ελληνικά και τα σερβικά στρατεύματα πήραν την πρωτοβουλία των κινήσεων και απώθησαν τους Βούλγαρους πέρα από τα παλιά τους σύνορα προχωρώντας στα βάθη της χώρας. Στον πόλεμο μπήκε και η Ρουμανία, η οποία επιτέθηκε στη Βουλγαρία στις 10 Ιούλη του 1913 καταφέροντας να φτάσει στη Βάρνα και σε απόσταση περίπου 40 χιλιομέτρων από τη Σόφια. Στο ίδιο διάστημα η Τουρκία επιχείρησε να επωφεληθεί και κατάφερε να ξαναπάρει την Ανδριανούπολη (22 Ιούλη του 1913). Τα γεγονότα αυτά ανάγκασαν την βουλγαρική πολιτική ηγεσία να ζητήσει. Τελικά, μετά από την παρέμβαση των μεγάλων δυτικοευρωπαϊκών δυνάμεων, υπογράφηκε στις 10 Αυγούστου του 1913 στο Βουκουρέστι Συνθήκη Ειρήνης, με βάση την οποία η Σερβία έπαιρνε τη Βόρεια Μακεδονία έως τη Στρώμνιτσα, η Ελλάδα έπαιρνε την Καβάλα, τη νότια Ήπειρο, τα νησιά του Αιγαίου (εκτός από τα Δωδεκάνησα που έμεναν στους Ιταλούς, την Ιμβρο και την Τένεδο που έμεναν στην τουρκική κατοχή) & την Κρήτη. Στη Βουλγαρία δινόταν έξοδος στο Αιγαίο ανάμεσα στο Πόρτο - Λάγο και το Δεδέαγατς (Αλεξανδρούπολη). Η Ρουμανία πήρε τη Νότιο Δοβρουτσά και η Τουρκία κράτησε την Ανατολική Θράκη με την Ανδριανούπολη.

Επίλογος - συμπεράσματα

Η εξιστόρηση τέτοιων ιστορικών γεγονότων, 98 χρόνια μάλιστα από τότε που διεξήχθησαν, δεν μπορεί να έχει ως στόχο να εξάψει τα πάθη & να προκαλέσει νέα δεινά για τους πληθυσμούς της πολύπαθης Βαλκανικής χερσονήσου. Αντίθετα, η ακριβής εξιστόρηση των βιαιοτήτων & των καταστροφών θα πρέπει να είναι μια καλή ευκαιρία για να αναλογιστούμε τις **βιαιότητες, τις καταστροφές & τον ανθρώπινο πόνο** που προκαλούν οι πόλεμοι, να προσπαθήσουμε να αναλύσουμε τα αίτιά τους & να εργαστούμε όλοι μαζί για την εδραίωση της ειρήνης & της προόδου όλων των λαών & όλων των ανθρώπων.

Θα πρέπει να είναι μια καλή ευκαιρία για να αντισταθούμε στα κηρύγματα των εθνικών δημαγωγών & να αναθεωρήσουμε καλά εδραιωμένες εικόνες που έχουμε για τους γείτονές μας. Γιατί όσων η σκέψη κυριαρχείται από αρνητικά στερεότυπα, ή ακόμη από προκαταλήψεις για τους μαύρους, για τους Βούλγαρους, τους Τούρκους, τους Σέρβους, δεν σταματούν εκεί: Τα ίδια αισθήματα τρέφουν για τους Τσιαρπισιούς, τους Δημητρισιούς, τους Σαρπουβιούς, αφού κάποιοι -με φανερά ή κρυφά συμφέροντα- φροντίζουν να υποδαυλίζουν το μίσος & την απανθρωπιά.

Οι άνθρωποι αυτοί όμως θα πρέπει να αναλογιστούν ότι οι πολλοί από αυτούς που μέχρι χθες παρουσίαζαν τους «εχθρούς» ως τέρατα, επιχειρούν σήμερα να αλλοιώσουν την ιστορική πραγματικότητα για να εξυπηρετήσουν & πάλι τα συμφέροντά τους. Συμφέροντα που σε καμιά περίπτωση δεν ταυτίζονται με αυτά της πλειοψηφίας των ανθρώπων είτε αυτοί κατοικούν στην Ελλάδα είτε στις γειτονικές της χώρες. Με το άνοιγμα των συνόρων άλλωστε, πολλοί Έλληνες & πολλές Ελληνίδες είχαν την ευκαιρία να διαπιστώσουν ότι οι «εταίροι» μας Βούλγαροι δεν είναι βάρβαροι, ότι οι Τούρκοι είναι φιλικοί & εξυπηρετικοί κ.ο.κ. Κάτι ανάλογο συμβαίνει και σε τοπικό επίπεδο αφού πλέον οι Δημητρητσιοί & οι Τσιαρπισιοί είναι συνδημότες μας & θα πρέπει να γίνει συνείδηση ότι **το μέλλον αυτού του τόπου είναι κοινό.**

Σε ότι αφορά στα σύγχρονα πολιτισμικά δεδομένα της περιοχής, θα πρέπει να τονιστεί ότι η Νιγρίτα, όπως και αρκετές από τις πρώην κοινότητες που σήμερα εντάσσονται στο Δήμο Βισαλτίας, έχει μια σημαντική παρουσία των ανθρώπων της στα γράμματα, στις επιστήμες & στις τέχνες. Θα πρέπει ακόμη να τονίσουμε ότι οι άνθρωποι που έζησαν σ' αυτό τον τόπο **εναντιώθηκαν στις κοινωνικές διακρίσεις & ανισότητες & οραματίστηκαν μια δίκαιη κοινωνία για την οποία πολλοί & πολλές από αυτούς & αυτές αγωνίστηκαν με αυταπάρνηση.** Εντούτοις, αρκετές πλευρές της ιστορικής πορείας της περιοχής και των κατοίκων της παραμένουν στην αφάνεια. Είναι τρανταχτή η απουσία ενός συνθετικού έργου για τη Νιγρίτα & την περιοχή της, όπως και επιμέρους δημοσιευμένων πηγών για όποιον & για όποια θα ήθελε να έρθει σε επαφή με σημαντικές πτυχές του πολιτισμού, της κοινωνικής & πολιτικής δράσης & του έργου των ανθρώπων της. Η διερεύνηση των αιτιών αποτελεί ένα θέμα που χρειάζεται μελέτη. Παρόλα αυτά, ο συγγραφέας δράττεται της ευκαιρίας να καλέσει όσους & όσες από τους αναγνώστες & τις αναγνώστριες έχουν στοιχεία (παλιά βιβλία, σημειώσεις, επίσημα κρατικά έγγραφα, έγγραφα οργανισμών, συλλόγων, φορέων κλπ.) ή γνωρίζουν γεγονότα, τα οποία αφορούν στην οικονομική ζωή, στην πολιτική οργάνωση & την πολιτιστική δραστηριότητα να φροντίσουν να **διασωθούν.** Ο συντάκτης αυτού του άρθρου εκτιμά ότι ο Δήμος Νιγρίτας, παρά την αρνητική οικονομική συγκυρία, αλλά & οι διάφοροι πολιτιστικοί Σύλλογοι της πόλης μας έχουν την ικανότητα να αναγνωρίσουν τα χαρακτηριστικά στοιχεία της παράδοσης και του πολιτισμού των Νιγριτινών που αξίζει να διασωθούν, όπως & έχουν τη διάθεση να δραστηριοποιηθούν προς αυτή την κατεύθυνση.